

Jaan Janno 60

18. veebruaril 2021 tähistas oma 60. sünnipäeva Tallinna Tehnikaülikooli küberneetika instituudi direktor Jaan Janno. Matemaatika Seltsi aastaraamatute lugejaile on ta ammu tuttav aastaraamatutes avaldatud teaduslike artiklite põhjal. Eesti Matemaatika Päevadest osavõtjaile on ta kindlasti silma hakanud kui pikim osavõtja. Ta oli ka aastail 2012–2015 Eesti Matemaatika Seltsi asepresident. Anname järgnevalt lühiülevaate Jaan Janno elukäigust, nii palju kui teame.

Jaan Janno sündis 18.02.1961 Saaremaal Kuressaares. Tema vanemad olid Leisi keskkoolis õpetajad: isa Jüri Janno oli aastail 1961–2006 matemaatikaõpetaja ja ema Juta Janno oli aastail 1961–2001 ajalooõpetaja. Saaremaale tuli Jaan Janno vanaisa Arnold Janno, kes oli sündinud Viljandimaal Kabala vallas, õppinud 1923–1929 Tartu ülikooli usuteaduskonnas ning seejärel olnud aastail 1930–1941 Saaremaal Kihelkonna Mihkli koguduse õpetaja. Arnold Janno arreteeriti 14. juunil 1941 ühes oma perekonnaga NKVD poolt ja ta hukati 1. septembril 1941 Kirovi vanglas. Jaan Janno isa Jüri ja vanaema Leonida naasid Siberist elusana. Siberisse aga jäidki Jüri õde ja vend. Jaani isa Jüri Janno oli legendaarne matemaatikaõpetaja. Üks Leisi kooli lõpetanu on kirjutanud nii: „Kahjuks olin mina kooli lõpetanud, kui ta Leisi kooli tuli, aga minu lapsi õpetas ta küll väga hästi ja kõiki teisi ka. Ta oskas isegi tõelistele puupeadele asja vähemalt kolme vääriliselt selgeks teha“. Juta ja Jüri Janno peavad vanaduspõlve oma Leisi alevikku rajatud kodus.

Jaan Janno õppis Leisi keskkoolis aastail 1967–1976, lõpetades selle põhikooli osa. Seejärel asus ta õppima Nõo keskkooli (aastast 1991 Nõo Realgümnaasium) matemaatika eriklassi ja lõpetas selle 1979. a. Seejärel asus ta õppima Tartu Riikliku Ülikooli matemaatikateaduskonna rakendusmatemaatika osakonda ja lõpetas selle 1984. aastal matemaatikuna. Tollal olid matemaatikateaduskonnas juhtivateks professoriteks Ülo Lepik, Ülo Lumiste ja Gennadi Vainikko. Ülo Lepik oli mehaanikateadlane, Ülo Lumiste oli geomeeter ja Gennadi Vainikko oli rakendusmatemaatik. Nähtavasti mehaanika- ja geomeetriaprobleemid ei kõitnud Jaan Jannot, nii et Jaan läks edasi aspirantuuri professor Gennadi Vainikko juhendamise alla. Aspirantuur kulges ladusalt ja kandidaaditöö valmis Jaanil 1987. a tähtaegselt. Kandidaativäitekirja teemal „Mäluga keskkonna karakteristiku määramise pöördülesanne“ kaitses Jaan Janno NSV Liidu TA Uurali osakonna Matemaatika ja Mehaanika Instituudis 1988. a.

Juba aspirantuuri viimasel aastal, 1987. a alguses, asus Janno tööle Eesti Teaduste Akadeemia Küberneetika instituuti nooremteadurina. Tõenäoselt oleks tal võimeka matemaatikuna võimalik olnud tööle jääda õppejõuna ka ülikooli juurde, kuid ta eelistas küberneetika instituuti. Kui küsisin, mis kaalutlustel ta valis töökohaks küberneetika instituudi, siis ta kostis, et talle tundusid probleemid, millega tegeldi küberneetika instituudis, huvitavamad. Teine oluline põhjus oli kindlasti see, et instituudis ei olnud lisakohustusi, tuli ainult tegelda teadusega. Ülikoolis poleks saanud töötada teadurina, vaid oleks tulnud teha õppetööd ja teadusega tegelda selle kõrvalt. Noortele õppejõududele langes aga ülikoolides üsna suur õppetöökoormus. Küberneetika instituudis töötas arvukas matemaatikute rühm ja nende teemade valik oli mitmekesine. Juba aasta hiljem valiti Jaan vanemteaduriks.

Lisateenistusena andis Jaan Janno tunde ka kõrgkoolides: oli tunni- tasuline õppejõud Eesti Merehariduskeskuses (1993), TTÜ matemaatika kateedris (1988–90) ning TPÜ dotsent 0,5 koormusega (1996). Tallinna Tehnikaülikooliga on Jaan Janno pidevalt seotud alates 1998. aastast. Algul oli ta dotsent ja alates 2002. aastast TTÜ matemaatikainstituudi arvutusmatemaatika õppetooli professor. Samal ajal oli ta edasi küberneetika instituudi vanemteadur. Kuigi mõlemal kohal töötas ta osalise

koormusega võib põhikohaks siiski lugeda professorikohta matemaatikainstituudis. Täiskohaga professorina asus Jaan Janno tööle 2010. aastal, mil ta valiti matemaatikainstituudi direktoriks. Jaan ei asunud direktorina tööle erilise vaimustusega, meelsamini oleks ta töötanud edasi ainult professorina ja vanemteadurina küberneetika instituudis. Suutsime talle õnneks selgeks teha, et ta on sobivaim kandidaat direktori kohale. Elu on näidanud, et seda ta ka on. Jaan jätkas vanemteadurina osalise koormusega ka küberneetika instituudis kuni selle Tallinna Tehnikaülikooli loodusteaduskonna alluvusse minekuni 2017. a alguses.

TTÜ struktuurimuudatuste käigus on muutunud ka Jaan Janno administratiivsed kohustused ja ametinimetused. 2017. a läks küberneetika instituut TTÜ loodusteaduskonna allüksuseks ning matemaatika instituut muutus TTÜ loodusteaduskonna küberneetika instituudi matemaatika osakonnaks. Matemaatika osakonna juhatajaks sai Jaan Janno. Seoses kauaaegse küberneetika instituudi direktori Andrus Salupere valimisega loodusteaduskonna dekaaniks määrati küberneetika instituudi direktoriks Jaan Janno (alates 1.03.2020 direktori kohusetäitjaks ja alates 1.07.2021 direktoriks).

Vaatamata aeganõudvale administratiivsele tööle on Jaan Janno intensiivselt tegelenud ja tegeleb praegugi matemaatiliste probleemide lahendamisega. Oma teadustöö temaatikaks on ta märkinud pöördülesanded integro-diferentsiaalvõrranditele, konvolutsiooni tüüpi integraalvõrrandid, regulariseerimismeetodid. Temalt ilmub igal aastal mitu teadusartiklit soliidsetes matemaatikaajakirjades.

Seoses Eesti taasiseseisvumisega avanesid ka matemaatikutel võimalused osalemiseks rahvusvahelistest konverentsidest ja koostööks teiste maade matemaatikutega. Jaan Jannol tekkisid tihedad sidemed Freibergi Mäeakadeemia (Saksimaa) professori Lothar von Wolfersdorfiga (1934–2010), mis kestsid kuni Wolfersdorfi surmani. Märkime, et Wolfersdorf oli Saksimaa Teaduste Akadeemia liige. Jaan Janno töötas aastail 1994–2001 igal aastal (v.a 1998. a) mõned kuud Freibergi Mäeakadeemias külalisteadurina. Selle koostöö käigus sündis 17 ühisartiklit. 1993. a oli Jaan külalisteadur Chalmersi Tehnikaülikoolis, 2002. a aga Zittau-Görlitzi Rakendusteaduste Ülikoolis.

Pikaaegne Janno koostööpartner oli ka itaalia matemaatik ja Milano Ülikooli professor Alfredo Lorenzi (1944–2013), kellega koostöös valmis Jaanil mitu artiklit ja kelle juures ta oli 2001. a külalisprofessoriks. Eesti teadlastest on Janno olnud koostööpartneriks akadeemik Jüri Engelbrechtile.

Professorina viib Jaan Janno läbi loomulikult õppetööd TTÜ kõigi õppevormide üliõpilastele. Vaatamata sellele, et tehnikaülikoolis pole matemaatika eriala, on Jaan Janno juhendamisel valminud ja kaitstud kolm doktoritööd. Tema juhendamisel kaitsesid doktoritööd Enno Pais (2007), Kairi Kasemets (2016) ja Nataliia Kinash (2020). Jaani sooviks on, et tehnikaülikoolis avataks kunagi rakendusmatemaatika eriala. Senised korduvad katsed selle eriala loomiseks pole õnnestunud.

Tänu oma ametikohale ja silmapaistvale teadustööle on Jaan Janno õlule langenud paljud ühiskondlikud kohustused. Mainime neist ainult mõningaid: ajakirja *The Open Acoustics Journal* toimetuskollegiumi liige 2008–2014; ajakirja *Abstract and Applied Analysis* toimetuskollegiumi liige 2012–2017; ajakirja *Mathematical Modelling and Analysis* toimetuskollegiumi liige 2004–...; ajakirja *Fractional Differential Calculus* toimetuskollegiumi liige 2020–...; ajakirja *Mathematics* toimetuskollegiumi liige 2021–...; ETAGi loodusteaduste ekspertkomisjoni liige 2020–...; Eesti Matemaatika Seltsi asepresident 2012–2015; teadusürituste ja rahvusvaheliste konverentside org-ja programmikomitee liige ja esimees 2010–2019.

Jaan Janno teadus- ja administratiivset tööd on tunnustatud Eesti Matemaatika Seltsi Arnold Humala preemiaga (1992), riigi teaduspreemiaga täppisteaduste alal uurimuste tsükli „Pöördülesanded mittehomogeensete materjalide ja keskkondade omaduste määramiseks“ eest (2012) ja Valgetähe IV klassi teenetemärgiga (2017).

Inimesena on Jaan Janno tagasihoidlik ja heasoovlik. Ta on loomult teadlane, kes ei soovi tegelda administratiivse tööga. Kõik tema juhtivad ametikohad on sadanud kaela kuidagi loomulikul viisil. Ta on abielus Signe Jannoga. Signel ja Jaanil on tütar Liis ja poeg Marten.

Soovin isiklikult ja kolleegide nimel Jaan Jannole jätkuvat töörõõmu teaduspõllul ning õnne isiklikus elus.

Peeter Puusemp